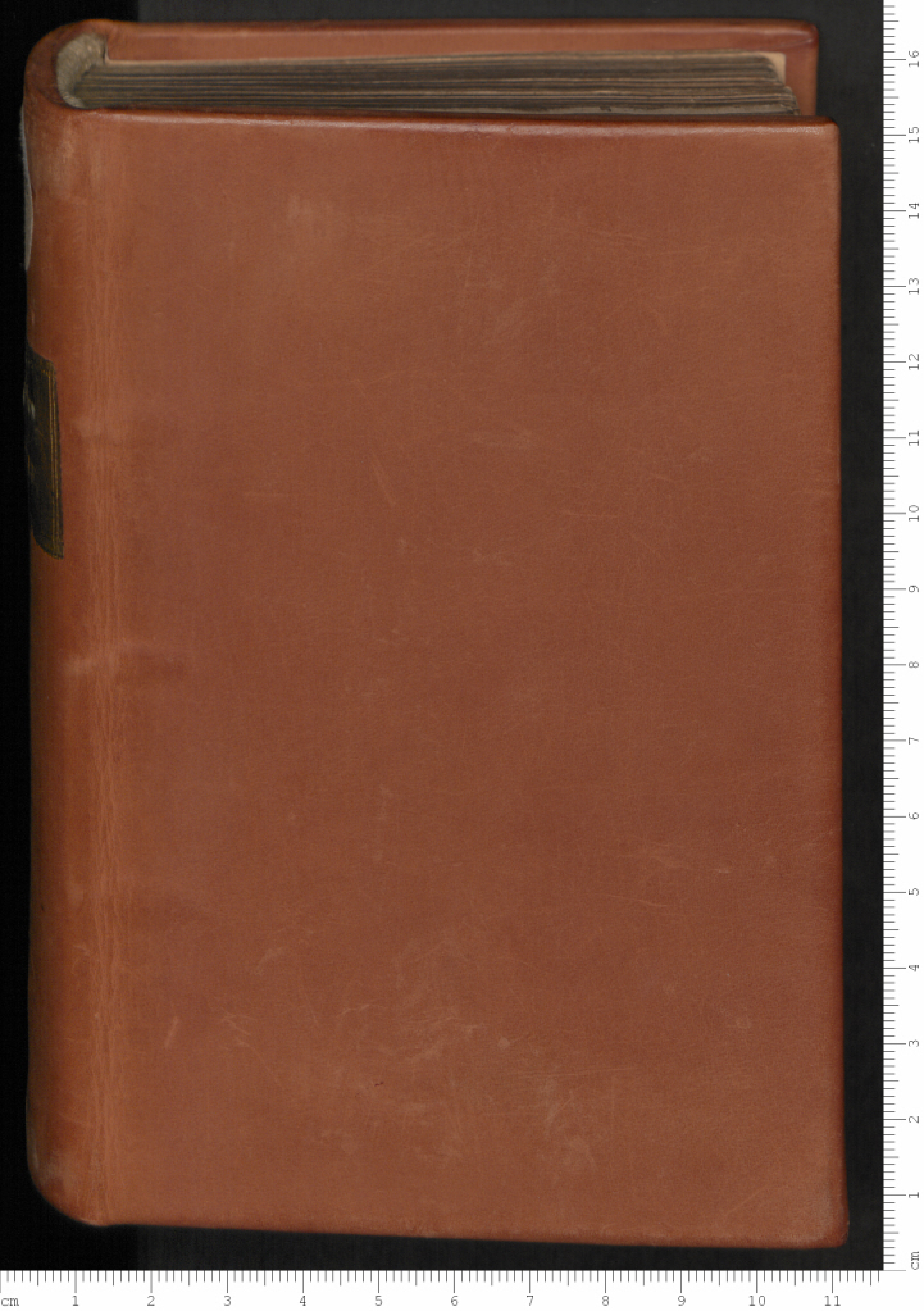
EXEMPLA
S. SCRIPTURÆ

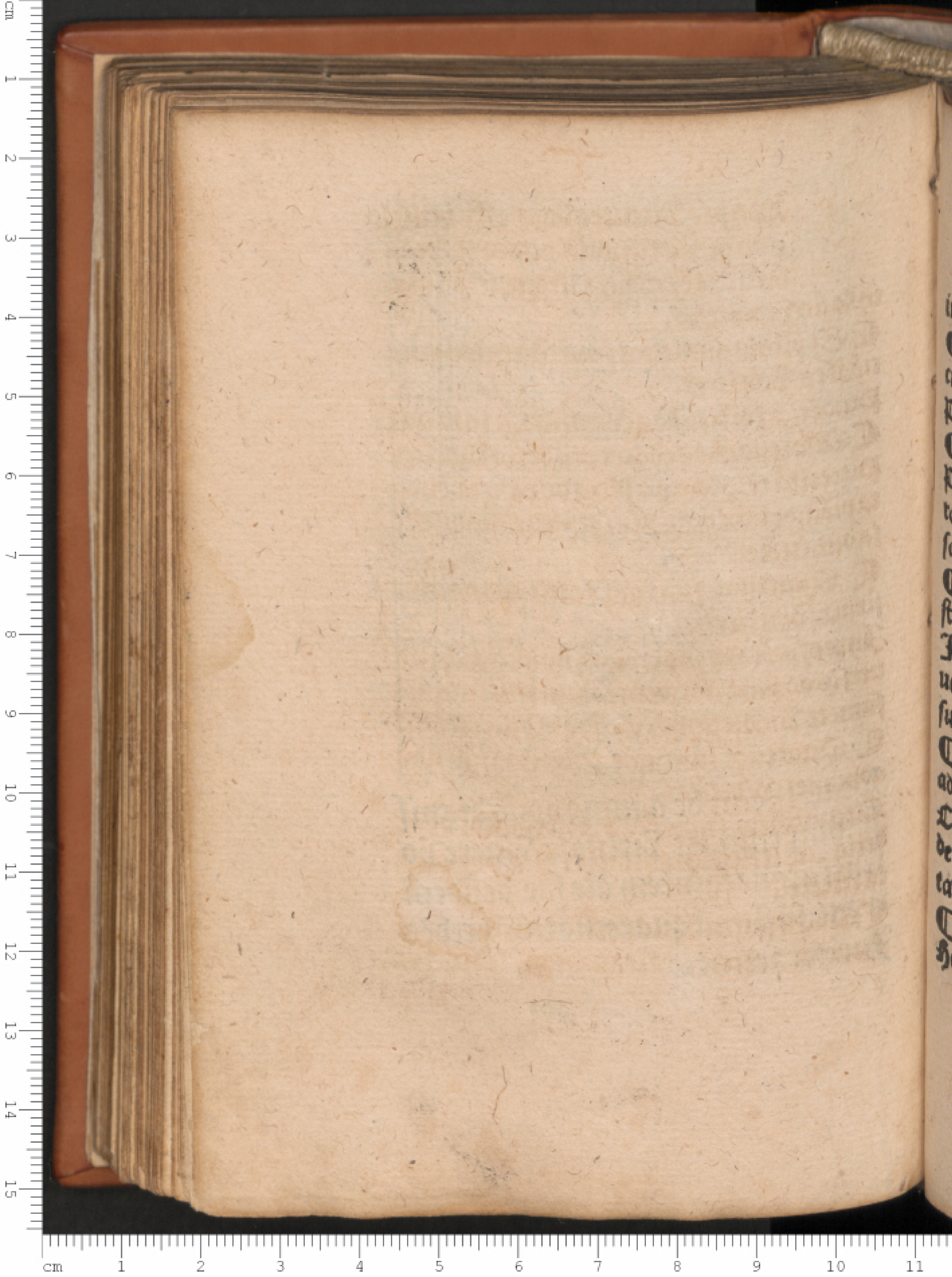

Beati thome de aquino opus dignis
simum cuilibet virtuose vivere vo
lenti acque salutem aïe sue desiderã
ti putillissimũ quaternatim ꝓcedẽs
Incipit feliciter

a.i

3

3

Vm per virtutes boni efficimur ideo de virtutibus primo tractabitur et de aliis cōsequenter suis in locis videbitur

¶ Et primo quattuor sunt virtutes principales videlicet:

Prudētia. fortitudo. tēperantia. ꝛ iusticia.

¶ Quattuor nos edocet prudētia videlicz Preterita recolere. presētia disponere. futura preuidere. et dubia suspendere. i. indiscussa dimittere.

¶ Quattuor sunt que fortitudo nos instruit. videlicet.

In prosperis in superbiam non erigi. in aduersis ad pma non deiici. iniurie illate nō sumere vindictam. ꝛ iocūdam ducere vitā

¶ Quattuor sunt que temperantia nos admonet. videlicet.

Circuncidere superflua. restringere desideria. ab illicitis abstinere. et blandimenta reicere

¶ Quattuor iusticia nos edocet videlicet Honeste viuere. alienum non ledere so-

brie discutere.et vnicuiqz ius suū tribuere
¶ Quattuor sunt q̄ ex fide pueniunt vz.
Vite rectitudo.anime pabulum.dei cult⁹.
et paradisi premium.
¶ Quattuor sunt que ex spe procedūt. vz
Leticia cordis.anime sobrietas.releuatio
laboris.et vite longeuitas.
¶ Quattuor sūt q̄ ex caritate pueniūt vz
Honorē deo impendere.proximū diligere.
releuare oppressū.et errantem corrigere.
¶ Quattuor sūt que prudētiā īducūt. vz
In scientiis studiū.in rebus experimentū
nocturna discussio.et prudentum imitatio
¶ Quattuor sūt q̄ temperātiā īducūt. vz
Infirmitatis cōtinuatio.acquirendi cupi
ditas.dei obsequium.et ypocrisis vicium
¶ Quattuor sunt q̄ ɔstātiam inducūt. vz
Timor supplicii spes laudis obseruāt ia
iusticie.et status celestis glorie
¶ Quattuor sunt que prudentiam.iusti-
ciam. veritatem et constantiā eludūt. vz.
Amor.odium.timor.et luctum
¶ Quattuor sunt que hominem perfectū

reddunt. Videlicet.
Deum colere. pximũ diligere. facere alii quod sibi vellet fieri. alteri non inferre sibi nollet inferri.
¶ Quattuor sũt que ex ira pueniunt. vz Mentis turbatio. sui ignorantia. indecens factio. et iniqua sententia.
¶ Quattuor sũt que hoiez in supbiam perducunt videlicet.
Ingratitudo seruicii. oppressio proximi. linque detractio. et ire promotio:
¶ Quattuor sũt q̄ ex inuidia pueniunt. vz Dolor mundi. inuidiosi exterminium. dissentio populi et euersio ciuitatum
¶ Quattuor sũt q̄ ex auaritia pcedũt. vz Rapine. periuria. fraudes. et homicidia
¶ Quattuor sũt q̄ ex luxuria pueniũt vz Corporis ⁊ aïe pollutio sẽsuũ debilitatio. dĩnutio patmonii: ⁊ acceleratio senectutis
Quattuor sũt q̄ ex gule vicio emergũt vz Corporis egritudo. opum consumptio. delectatio minima. et mors prematura.
¶ Quattuor sũt que ex accidia pcedũt vz

Ira.calamitas.contemptus sui.⁊ egestas
¶ Quattuor sunt que ī suþbiā hominem
perducunt. Videlicet.
Sensus.potentia.dignitas.et parentela
¶ Quattuor sunt que superbiam minu-
unt Videlicet.
Paupertas.oppressio.senectus.⁊ egritudo
¶ Quattuor sunt que iram pariunt. Vz.
Irrisio.cōtumelia.ingratitudo.⁊ iiusticia
¶ Quattuor sunt que iram minuunt. Vz
Dulce eloquꝫ Vīdicta satiffacio ⁊ penuria
¶ Quattuor sunt q̄ auariciā inducūt. Vz
Penurie formido.senectutis oppressio .ali
eni inuidia.et filiorum copia.
¶ Quattuor sunt q̄ auariciaꝫ minuūt Vz
Diuiciarum copia.salubris iuuentus.cū
largis conuersatio.et prolis defectus.
¶ Quattuor sūt q̄ luxuriaꝫ alliciūt. Vz
Vina grādia .ciborum superfluitas.muli
erum conuersatio.et nimia quies.
¶ Quattuor sūt q̄ Viciū gule īducūt. Vz.
Assuetudo taberne.imitatio curie.redditu
um copia.et quies continua.

¶ Quattuor sũt q̃ gule viciũ minuũt vz
Lucri anxietas. famis inuasio. fatigatio
corporis. et penutie afflictio.
¶ Quattuor sũt q̃ inuidiam pariunt vz
Honoris cupido. lucri desiderium: alterius
felicitas. et cum vicinis odium.
¶ Quattuor sũt que ĩuidiã euellunt. vz.
Potẽtie priuatio. penurie aduentus. sensu
um elisio. et virtutum defectus
¶ Quattuor sũt que accidiã ĩducunt. vz
Loci obscuri habitatio. quies solitaria. tu
mor displicibilis. et cogitatio debilis
¶ Quattuor sũt que accidiã minuũt. vz
Cõuersari cũ dilectis. manere cum gaudẽ
tib9. insistere cum mimis. et ĩtesse cũ letis
¶ Quattuor sunt que regi iuste regnanti
conueniunt.
Paterno regimine regere subditos. regno
meritis amicos acquirere. affabilem se pre
bere errantibus. et iusticiam cum clemẽtia
ministrare delinquentibus.
¶ Quattuor sunt que aduocato seruari
conueniunt

Aduersarium patienter audire. audita vigili mente discutere. discussa cõgrua respõsione adhibere. et iuste proprieqꝫ iuxta audita concludere.

¶ Quattuor sunt que per litigantem seruari cõueniunt.

In proponendo consilium. in respondendo humilitas in litigando diligentia. in exponendo largitas.

¶ Quattuor sunt que per tabellionez seruari conueniunt.

In officio assiduitas. in scribendo velocitas. in mercede curialitas. et in notando veritas.

¶ Quattuor sunt que per rectorem loci seruari expediunt. videlicet.

Pacis conseruatio. victualiũ procuratio condecens prolatio verborum. et iusticie conseruatio.

¶ Quattuor sunt que paterfamilias debet obseruare. videlicet.

Sub timore congruo familiaz regere. alimenta secundũ redditus exhibere. documẽ

ta iusta docere. et in domo tēperate se p̄bere
¶ Quattuor sūt que militi queniunt. vȝ
Census. probitas. sensus. et largitas.
¶ Quattuor sūt q̄ domicello queniūt. vȝ
In seruiēdo curiositas. ī agēdo velocitas
ī dictis affabilitas. ⁊ in gestis hylaritas
¶ Quattuor sūt que domicelle siue domi
ne conueniunt. videlicet.
In facie ⁊ mēbrꝰ formositas. ī gestis hone
stas. ⁊ ī domo curiositas. ⁊ corporꝰ castitas
¶ Quattuor sūt que ācille congruūt. vȝ
In seruiendo curiositas dn̄e sue curaȝ ha
bere et secreta non pandere. pudiciciā serua
re. ⁊ domus negotia fideliter ꝓcurare.
¶ Quattuor sūt que medico qgruunt. vȝ
Morbi causā diligēt perquirere. sepe egro-
tum visitare. medicinas vt congruit exhi
bere. et egrotum instanter confortare.
¶ Quattuor sūt q̄ p egrū seruare expediūt
vȝ Vt medico obediat. ī necessariis largit̄
expendat. fiduciam gerere medico. et vt se
confortet in ocio.
¶ Quattuor sūt que p̄lato cōueniūt. vȝ.

In ministerio assiduitas. i gestibus hone stas. in regimine curiositas. in correctione benignitas.

¶ Quattuor sunt que subiecto religioso conueniunt videlicet.

Ut ministerio solicite immaneat. obedientiam prelato faciat. ocia deuitet. et orationibus deuacet.

¶ Quattuor sunt que scolari congruunt videlicet.

Doctori reuerentiam exhibere. lectiones frequētare sepe repetere. et in dubiis prudentiores consulere

¶ Quattuor sunt que doctori congruunt videlicet.

Dicenda preuidere. cui dicat prospicere. qn̄ dicat aīaduertē. ꝛ dicta sua ordinate ꝓferre

¶ Quattuor sunt que auditori congruūt videlicet.

Dicentem audire. audita patenter discutere. sapida mēte tradere. insipida confestim obliuisci.

¶ Quattuor sunt que prudenti conueniunt Videlicet
Colere iusticiaz. bonis fauere. releuare oppressos. et errantem corrigere
¶ Quattuor sunt que prudentem illudũt Videlicet
Enormia scienter committere. iusticiam negare merentibus. alios indecenter despicere. et omni verbo credere
¶ Quattuor sunt que consulenti expediunt Videlicet
Dicta partium audire. audita cum actis solenniter discutere. sallarium a partibus equaliter petere. et consilium legaliter impendere.
¶ Quattuor sunt que concinatori siue predicatori conueniunt
Placida populo suauiter pandere. dicta ꝗ dicenda seriatim ordinare. annectere breuitate congrua. ꝗ factum comprehendere
Quattuor sunt que mercatori conueniunt Videlicet
In contrahendo discretio. in vendendo cu

tialitas. in contractibus legalitas. & cōtra hentibus affabilitas.
¶ Quattuor sunt que curialibus cōgru unt. Videlicet.
Audire patienter. respondere prudenter. ne minem ledere. et Vnicuiqz seruire.
¶ Quatuor sunt que ductori conueniūt Videlicet.
Census ad expendēdum. multitudo arma torum. Victualium et armorum copia. et conditionum aduersariorum noticia.
¶ Quattuor sunt que per gerentem guer tam considerari. conueniunt
Quis est qui guerram gerit contra quem guerram gerit propter quam causam gerit et quis esse poterit effect⁹ guerre que gerit
¶ Quattuor sūt q̄ mgrō guerre expediūt.
Generis nobilitas. patrie dilectio. cordis securitas. et in bello discretio
¶ Quattuor sunt que cōseruatori pacis expediunt.
Alienum nō inuadere. patientiaz habere. sediciosa tollē. & ī cūctꝪ iusticiā obseruare

¶ Quattuor sunt que rectori subiecto cō-
ueniunt.
In licitis rectori parere. ciuitati recte con-
sulere. bonos attolere. et malos conari op-
primere.
¶ Quattuor sunt que tyranno in subie-
ctos conueniunt.
Proceres honorare. neminē offendere. so-
brie loqui. et solicite dominari.
¶ Quattuor sūt petēti ɔsiderare ɔueniūt
Quid petit. a quo petit. ⁊ cāz quare petit et
q̇s erit effectꝰ si fiat vel neget̄ illđ qđ petit
Quattuor sūt gn̄a hoim aliis p̄eminētiū
Reges ī subditis. parētes ī liberis. mariti
in vxoribus. ⁊ magistri in scolaribus
¶ Quattuor sunt genera hominum bene
ficia obliuiscentium.
Puer cū adoleuerit. humilis cuz sublima
tus fuerit. superbus superbia innodatus.
et incarceratus a carcere liberatus
¶ Quattuor sunt genera hominū aliis ī
iuste presidentium.
Pecuniosi. fallaces. superbi. et audaces.

Quattuor sūt genera hominum min⁹ q̄ lucrantur assequentium.
Rector ex regimine. mercēnatius ex semine. mercator ex mercimonio. ꝛ sacerdos ex officio.

Quattuor sunt genera hominum deo ꝛ mundo displicentium.
Pauper elatus. diues mendax. senex luxuriosus ꝛ seminans īter fratres zizaniā

¶ Quattuor sunt genera hominum summe prudentia egentium
Sacerdos ī penitentia. iudex in sentencia medicus in egroto. ꝛ diues in thesauro

Quattuor sunt genera hominum in penutia delabentium
Prodigus. gulosus. senex. et rixosus

Quattuor sunt genera elemosine
Erogare pauperibus. Vindictam dimittere ledentibus. correctionem adhibere peccātibus. et errantem reuocare ab erroribus

Quattuor sunt genera hominum diuitias adquirentium
Fallaces. auari. discreti. ꝛ curiosi

Quattuor sunt genera hominum pertinaciter obstinatorum

Tyranni in receptione dominii. hereticus in prauitate fidei. assuetus verbis improperii, et possessor aliene rei

Quattuor sunt genera amicorum

Sunt amici fortune. amici mense. amici fidei, et amici federis

Primi fortuna recidente fugiunt

Secundi mensa cessante euanescunt

Tercii durant perpetuo

Ultimi durante seruitio

Quattuor sunt genera hominum principatum adquirentium

Perniciosi. audaces. curiosi. et sagaces

Quattuor sunt genera hominum amicicias adquirentium.

Largi. potentes. mites. et affabiles

¶ Quattuor sunt genera hominum quibus inuitis confertur beneficium.

Debitor cum liberatur a debito. puer cum verberatur pro delicto. litargicus cum excitatur a sonno. freneticus cum ligatur medico

¶ Quattuor sunt que rite ieiunanti cõue
niũt. Manducare cũ modestia. deuitare vi
cia. reminisci celestibus. et erogare paupibꝰ

¶ Quattuor sũt genera hoĩm diuersimo
de feliciũ Felix est q̃ dei seruicio feliciter
incumbit. qui rerum causas patẽter digerit
qui mũdi ruinam deuitare potuit. et felix
quem periculum alterius cautum fecit

¶ Quattuor sũt genera hoĩm diuersimo-
de ĩfelicium Infelix est qui enormi pecca-
to incumbit. Infelix est qui dum benefa-
cere potest desistit. Infelix est qui nescit et
doceri spernit Infelix est qui docere negat
et bene noscit.

¶ Quattuor sũt q̃ dolorẽ hoĩbus inferũt
Filiorum interemptio. possessionũ perdi-
tio. ĩimicoꝝ exaltatio. et amicoꝝ oppressio

¶ Quattuor sunt que ad delictum hoĩem
impellunt. Vz Ira. necessitas. odium. et
cupiditas.

¶ Quattuor sunt que ad beneficium quẽ
quam impellunt: Vz Luctum. timor. seri
es. et amor.

¶ Quattuor sunt homini necessaria. Vz Ignis. aer. aqua. et terra

¶ Quattuor sūt que ex sīgulis elemētis viuunt. Vz Alec ex aqua. salamādra ex igne. talpa ex terra. gamaleon ex aere.

¶ Quattuor sunt que plus aliis ꝙ sibi ipis cōferūt. Vz Aues cū nidificant. apes cū mellificant. boues gerēdo onera. oues ferendo vellera.

¶ Quattuor sūt homini multū cōferentia. Vz Oues. boues. galline. ⁊ ancetes

¶ Quattuor sūt quoꝝ abūdantia multū dāno efficit. Mulieꝝ mltitudo. ciboꝝ abūdātia affluētia vboꝝ maloꝝ ꝓbatio ĩiqua

¶ Quattuor sūt q̄ grauia hoī exīstūt Vz Seruire ⁊ nō gratificari rogare ⁊ nō exaudiri expectare ⁊ nō visitari bn̄ facē ⁊ nō mēri

¶ Quattuor sūt q̄ grauissima exīstūt Vz Iacere ī egretitudīe. ī pauptate degere. imprudēti dn̄o assistere. ⁊ carceribus degere

¶ Quattuor sūt q̄ gratiosa hoī existūt. Prudētibꝫ letari filiis. diuitis abūdare diuitiis excelsā dignitatē asseq. ⁊ vindictā

de inimico nancisci

¶ Quattuor sūt q̄ ante rei factū expediūt vz Examinatio pricipii. discussio medii preuisio finis. ⁊ cōsilium sapientis

¶ Quattuor sūt que post factū multū p̄sūt vz Des⁹. peitētia. ⁊ exaīatio ⁊ tristicia

¶ Quattuor sunt leuia ⁊ digna laudibus vz Verbis quenq̄ honorare. Veritate frui neminem offēdere. ⁊ cū bonis conuersari.

¶ Quattuor sūt q̄ felicitatē afferūt. vz. Filiorꝝ multitudo. affluentia diuitiarū. dominatio patrie ⁊ sanitas.

¶ Quattuor sūt que hoi auferri ⁊ nūq̄ restitui possūt. vz. Falsa relatione cū fama denigratur. vginitas cū feda corporis cōmixtione subtrahitur. aīa cū iimico subiicit̄ ⁊ mēbrū cū radicit⁹ a corpore euellit̄

¶ Quattuor sūt que hoi auferri nō possūt. Scientie thesaurus. aīmi nobilitas. corporis tactus. et gustus sapidus.

¶ Quattuor sunt q̄ cōferūt̄ ⁊ cōferēti nō desinūt. Sciētia 9 docet̄. flāma 9 īpēdit̄ assuetudo corporalis. ⁊ curialitas vbalis

¶ Quattuor sũt que hoi in negocio discu tiẽda sũt. Quid oporteat secũdũ necessita tẽ. quid deceat secũdũ vtilitatẽ. quid liceat secũdũ equitatẽ. et quid expediat secundũ honestatem.

¶ Quattuor sunt que collegam respuunt vz Dominatus in vrbe. cõiugis ample xus. questus in adquisitione. et famelicus

¶ Quattuor sũt que sociũ cupiunt. vz. In discrimine captus. ĩ supplicio afflict⁹. in itinere means. ꝗ dignitate predatus.

¶ Quattuor sunt que pueri peragũt. vz. Irascuntur repente. reconsiliantur sermo nibus. obliuiscuntur facile. et benefacien tibus eis libenter adeunt.

¶ Quattuor sũt que adolescentes faciũt. vz. Abutuntur patrimonio. castigari sper nũt. inuoluũtur viciis. ꝗ lucrari negligũt

¶ Quattuor sunt que sapientes peragũt. vz. Querunt diuitias. delectantur honori b⁹. q̃rũt amicicias. ꝗ abstinẽt se a turpibus

¶ Quattuor sunt que senes agũt salubri ter vz Consulunt petentibus. largiter tri

biunt rogantibus preterita referunt lau
dibus. presētia opprimūt affectibus
¶ Quattuor sunt que ledunt et nichil cō-
ferunt. Luxuria. sterilis. ridens tristicia.
cogitatus inanis. et mordens inuidia.
¶ Quattuor sūt que hominibus cōmunit
nocēt. Supplicii afflictio. mūdi cupiditas.
census. et crudelitas
¶ Quattuor sūt que senioribus conueniūt.
Uerba fructifera pmere. cōsilia prebere sa
lubria. cōcordiam procinare discordātibus.
et doctrinā largiri siplicibus.
¶ Quattuor sūt q bonis moribus cōgruunt
Seniorum uba menti recondere. senioribus
parere. sobrie petēda doceri. officiū siue ob-
sequiū pferre merentibus:
¶ Quattuor sunt que ducibus belli conue
niunt In bello suos hortari. alacriter hostes
debellare. Uiriliter resistere. et ipsos auda-
cter inuadere.
¶ Quattuor sūt hominibus insatiabilia
Adquirendi Uoluntas. oculorum intuitus.
scientie cupiditas. et auris auditus placidus

¶ Quattuor sunt que in homine sene iu-
uenescũt. Cor timiditas. ligua ꝛ cupiditas
¶ Quattuor sũt mũdi opa abusiua Rex i
iquꝰ i regimiē. episcopꝰ negligēs ꝛ ignorās
sapiēs sine opere. ꝛ diues sine elemosina.
¶ Quattuor sũt opa abusiua cristianis
Puer ꝯtenciosus. pauper supbꝰ. senex sine
religione. ꝛ femīa sine pudore
¶ Quattuor sunt opa seculo abusiua.
Dominꝰ sine ꝟtute. plebs sine disciplina
ppľus sine lege. ꝛ adolesēs sine obediētia.
¶ Quattuor sunt que terram concutiunt
Seruꝰ vel rusticus cũ regnauerit stultus
cũ saciatꝰ fuerit. mulier odiosa ꝯ nupserit.
et ācilla cũ dñi heres extiterit.
¶ Quattuor sunt hominibꝰ grauia.
Cũ familia demēte viuere. iniquis filiis
abũdare. solitũ lucrũ perdere. ꝛ insolitum
damnum substinere.
¶ Quattuor hospiti conueniunt.
Placabilem se prebere oībus. ī auditu af-
fabilitas. ī verboꝝ platione honorē vt
ꝯueit. ī facie se reddē cuilibꝫ veiēti gratũ

¶ Quattuor sunt scientie p̄ ceteris discē-
de. Vz Theologia. leges phisiqua. ⁊ decre
ta Prima est anime pabulum. Secunda
etgenosditat. Tercia ē morbi remedium
Quarta est que īfimos sublimat
¶ Quattuor sunt artes nos in penuria
nutrientes. Grammatica. dyalectica. a-
rimethica. geometria. Prima est artium
principiū. sed census claudit hostiū. Se-
cunda verū a falso discernit. Tercia do
cet numerū sed manus nescit compotum
Quarta mensurā t're sed nimiū exulat.
¶ Quattuor sunt que inducunt hominē
ad amorē Vz. Vana gloria. acquirēdi cu
piditas. electi electio. ⁊ diuina inspiratio
¶ Quattuor sunt que a deo precipue pro
cedunt. Vz Uxor prudens. lingue facun-
dia. naturalis sensus. ⁊ mundana gratia
¶ Quattuor sunt que doctorem ad bene
legendum alliciunt
Multitudo scolarium. scolarii compen-
dium. sciētie acquisitio. ⁊ honoris attētio
¶ Quatutor sūt loquele q̄ sapiētib⁹ dis

cōueniūt. Enormia sublimare laudibꝰ
decētia opprimere affectibus. super igno
tum scienter contradicere et super imper
tinens cum vicio decertare.

¶ Quattuor sunt que sensum hominis
pimūt. Mulieris dilectio: crudelis aduer
sitas. timoris oppressio. et nimia ꝓspitas

¶ Quattuor sūt que in cause querela ne
cessaria sunt. Vz Judex preelectus. actor
ydoneus. reus congruus. et testis legitiꝰ

¶ Quattuor sunt que diucius durare nō
possunt. Rixosus. imprudens. tyrannus
iniuste obtinens. et effrene expendens.

¶ Quattuor sunt que sensum hominis
acuuut. Lucri desideriū. nocturna discus
sio. cōferre cū prudētibꝰ ꝛ mulieris oblatio.

¶ Quattuor sunt que ī delictis nos nu=
triunt. Delicti perpetratio. delicti delec=
tatio. conseruatio peccantium. et impu=
nitas commissi.

¶ Quattuor sunt ciuitates aliis lau
dabiliores. Parisius in scientiis. roma ī
actibus et strenuitate Janua ī mercimo

niis.et venetia i victualibus nō ex se sed aliunde.

¶ Quattuor sunt que verecundiā inducunt. vz Discretio penurie. illatio iniurie. alium deprecari. et a turba repelli

¶ Quattuor sunt que verecundiam repellunt. Parcitas sensus. diuitiarum cumul⁹. eminēs sciētia ⁊ excellēs potentia.

¶ Quattuor sunt que pater circa filiū ꝓcurare debet. Ipsū artib⁹ edocere. moribus congruis instruere. ipsū sub iugo retinere ⁊ competenter alere.

¶ Quattuor sunt que filius circa patrē ꝓcurare debet. Ipm reuereri. eidē totaliter obedire i nulo contristari. ⁊ suo ꝓ posse bona ⁊ necessaria sibi ꝓcurare.

¶ Quattuor sunt ꝯsilia vxoris salubria videlicet virū ad rixā nō acuere. i cognita non acceptare. amplexus concubi ne dimittere. ⁊ cibos delicatos ꝯ sobrietate appetere

Quaternarius beati thome de aq̄no explicit feliciter

